

Мунтян А.М., Сушко Ю.М.

студенти,

Миколаївський національний університет

імені В.О. Сухомлинського;

Науковий керівник: Січко І.О.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Інститут педагогічної освіти

Миколаївського національного університету

імені В.О. Сухомлинського

РОЛЬ ДУХОВНОСТІ ТА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Зараз наше суспільство перебуває у глибокій, глобальній, системній кризі, зокрема – духовній. А це дуже погано, оскільки на нашу думку, людина повинна бути розвинена духовно. Шлях виходу з цієї кризи – духовний розвиток особистості, яка змогла б змінити і соціальні обставини, і свій внутрішній світ.

Значення духовної культури майбутнього вчителя як передумови його високого професіоналізму розкрито в працях О.О. Абдулліної, Ю.С. Алфєрової, В.І. Бондаря, Я.І. Бурлаки, І.А. Зязюна, О.Г. Мороза, В.О. Сластьоніна, Н.Д. Хмеля, М.Д. Ярмаченка тощо. Основна ідея науковців полягала в тому, що особистість вчителя формується в цілісному педагогічному процесі, який сприяє розвитку системного бачення навчально-виховного процесу і готовності його реалізувати на гуманістичних засадах.

Мета статті: розглянути роль духовності та ціннісних орієнтацій у формуванні особистості майбутніх вчителів початкової школи.

Духовність частково включена у загальну мету виховання і не завжди стає його основою, тому виникає потреба у виділенні спеціального процесу формування духовності, оскільки вона є умовою наступності поколінь. Рівень духовної культури майбутніх фахівців, її окремих видів безпосередньо відображається на інтенсивності і спрямованості соціальної активності. Моральна, естетична, політична культура визначають їхні ціннісні орієнтації.

У філософському розумінні духовність – це прагнення людини до вічних цінностей, це спосіб людського існування та основа наступності поколінь, підтримки людського способу життя.

У педагогічному аспекті духовність – індивідуальне вираження у системі мотивів особистості двох фундаментальних потреб: ідеальної потреби пізнання й соціальної потреби жити, діяти «для інших» [2, с. 106]. Іншими словами, це конкретний сенс життя людини, емоційно-когнітивна сфера, яка цілеспрямовано впливає на результат формування духовності особистості, зокрема студента. Якщо обґрунтувати педагогічний аспект духовності, то це вирішить завдання і аргументації положення про духовність як результат формування і виховання, що призводить до становлення цілісної особистості, багатой духовним змістом.

Основний ціннісний орієнтир у діяльності вищого педагогічного навчального закладу – особистість студента, її людський потенціал – духовно-моральний, інтелектуально-творчий, фізичний, естетичний.

Духовність є ціннісною основою виховання особистості. У наш час питання формування духовного розвитку людини актуалізує проблеми виховання людяності. Цей підхід пояснює багаточисленні фактори існування людини через призму її духовної сутності, що піднімає до рівня вічних цінностей [5].

Бачити в майбутніх вчителях лише добре, сприяти розвитку позитивних якостей, застосовувати відповідні методи навчання й виховання – завдання викладача ВНЗ. Він покликаний розкривати творчий потенціал особистості, її природжену тягу до творення добра і утвердження себе як носія високих моральних цінностей.

Ш. Амонашвілі стверджував, що люди не народжуються з порожніми руками, вони несуть з собою заряд створення матеріальних і духовних цінностей, вони у змозі створити їх, тому і народжуються, щоб створювати і творити. Потрібно тільки допомогти їм розкритися, і ще потрібно, щоб суспільство, суспільні явища не спотворили їх долю. Кожна людина є неповторною і наділена від природи особливим, також неповторним комплексом можливостей, здібностей. Є й інші, спільні для всіх можливості і здібності, але є й своя родзинка у кожного. Він її розглядає як зернятко, у якому зберігається суть місії, і якщо допомогти їй розвинутися, вирости, створити умови доброзичливості, то людина, ставши дорослою, принесе оточуючим її людям хоч малесеньке полегшення, якусь радість. Таких буде більшість. Але будуть і такі, які створять, скажімо так, «чудо» для всього людства [1].

Як реалізувати усе те хороше, що закладено природою в кожную людину? Гуманістична педагогіка вказує для цього лише один шлях –

це шлях проникнення у внутрішній світ людини з боку педагога і налагоджування на цій основі партнерства між викладачем та студентом, учителем та учнем.

Вже досить віддалені від нас часи, коли видатний вітчизняний педагог і гуманіст В.О. Сухомлинський зазначав, що ми прагнемо того, щоб вчителів і учнів об'єднувала духовна спільність, про яку забувають.

Головною сферою соціальної активності студентів є навчання, де досягнутий студентами рівень духовності частково присутній в організації занять, культурі читання спеціальної літератури, оцінці значимості набутих знань, мотивації навчальної діяльності.

Як зазначає С .У. Гончаренко, метою цілісного педагогічного процесу є цілісна людська особистість. Цілісна особистість є гармонійним розвитком і єдністю в людині світогляду і соціально позитивної активності, взаємодією всіх сутнісних сил, здатності до морального вибору, самооцінки, самокерування, самовиховання і постійної творчості [3, с. 14].

Виховання сучасного студентства – майбутніх учителів – на основі загальнолюдських і національних цінностей здатне розв'язати одне із складних завдань педагогічної антропології – зберегти людину не тільки як істоту розумну, але і надзвичайно духовну, оскільки тільки духовність може бути гарантом подальшого існування людства. Відродження духовності та ціннісних орієнтацій у системі освіти – це та першооснова, на якій тільки й можлива їх наступна розбудова. Шлях до цього – гуманітаризація освіти, суть якої полягає в забезпеченні ґрунтового загальнокультурного розвитку, формуванні гармонійної, цілісної особистості. Така освіта є передумовою і суттєвим чинником професійного становлення і самореалізації майбутнього вчителя.

Аналіз наукової та методичної літератури дозволяє зробити висновок, що роль духовності та ціннісних орієнтацій у формуванні особистості майбутнього вчителя початкової школи розвиваються на рівнях, які переплітаються і взаємодіють на внутрішньому світі особистості, реалізуючи себе в єдиному освітньому просторі. Адже вчитель не в змозі освоїти весь досвід світової спільноти, проте головним показником є ступінь оволодіння досягненнями національної і загальнолюдської культури. При цьому принципове значення має і те, що вносить до культури сам учитель, які цінності соціальної або духовної властивості стають надбанням системи

освіти. Як правило, духовність вчителя виражається через уміння поступати відповідно до своїх етичних переконань, за допомогою дій, що демонструють гармонійне співвідношення особистих потреб і потреб інших людей (учнів, колег, батьків). Особливо слід підкреслити здатність творити добро й уміння виразити себе, свій потенціал і внутрішній світ через цей процес.

Список використаних джерел:

1. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса / Ш. А. Амонашвили. – Минск: Университетское, 1990. – 560 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Печко Н. Формування моральної культури як основна мета виховання особистості / Н.Печко // Вища освіта України. – 2013. – № 1. – С. 98-105.
4. Хомич Л. Формування духовності майбутнього вчителя у цілісному педагогічному процесі / Л. Хомич // Педагогічна освіта і освіта дорослих: європейський вимір. – К.: Хмельницький. – 2008. – С. 272-280.
5. Кушнір Н. Роль моралі в педагогічному процесі / Н. Кушнір // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 2. – С. 119-129.

Подолянська А.О.

аспірант,

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ПРОГРАМИ ОБМІНУ СТУДЕНТАМИ ТА НАУКОВЦЯМИ «ЕРАЗМУС» ТА «ЛІНГВА» У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Розвиток системи вищої освіти у Великій Британії проходив під значним впливом зовнішніх факторів, а саме широкоформатних інтеграційних процесів в рамках всієї Європи у 90-і роки минулого століття, результатом яких стало створення єдиного європейського освітнього простору. Спеціальні резолюції, що стосувалися розбудови єдиного європейського освітнього простору, прийняті Радою Європейського Співтовариства (1988 р.) та Парламентською Асамблеєю Ради Європи (1989 р.) стали поворотним кроком у заснуванні концепції європейської освіти в рамках єдиного освітнього простору. Відтак, в Європі з'явилися дві концепції